

UKŁAD RODZINY... HRABIÓW KOSSAKOWSKICH PO ŚMIERCI ALEKSANDRY LAVALÓW KOSSAKOWSKIEJ Z 18/30 CZERWCA 1886 ROKU

Wstęp i opracowanie Mateusz Klempert

Rodzina Kossakowskich swoją fortunę magnacką zdobyła dzięki korzystnym mariażom w XVIII i XIX wieku. Małżeństwo Michała Kossakowskiego¹ z Barbarą z Zyberków² w 1768 roku powiększyło majątek o Wieprze³ i Ławryszki. Następnie ślub ich syna Józefa Dominika⁴ z Ludwiką Potocką⁵, córką Stanisława Szczęsnego Potockiego⁶, jednego z najbogatszych ludzi w Europie, i ofiarowanie córce w posagu Wielkiej Brzostowicy⁷ z folwarkami postawiło Kossakowskich w czołówce znamienitych rodzin arystokratycznych w Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Jedyny syn Józefa Dominika i Ludwiki – Stanisław Szczęsny⁸ 23 sierpnia/4 września 1828 roku w Petersburgu poślubił dziedziczkę rosyjskich majątności – Aleksandrę de Laval de la Loubrierie.

¹ Szerzej zob. E. Rabowicz, *Kossakowski Michał*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny* [dalej: PSB], t. 14, Wrocław–Warszawa–Kraków 1968–1969, s. 278–280.

² Szerzej zob. A. Boniecki, *Herbarz Polski*, t. 11, Warszawa 1907, s. 294–295.

³ J. Krzywicki, *Wieprze*, [w:] *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* [dalej: SgKP], t. 13, red. B. Chlebowski, Warszawa 1893, s. 378.

⁴ Szerzej zob. I. Homola, *Kossakowski Józef Dominik*, [w:] PSB, t. 14, s. 274–276; M. Klempert, „Między Warszawą a Petersburgiem”. *Kariery członków rodziny Kossakowskich w XIX wieku*, [w:] *Litwa i jej sąsiedzi w relacjach wzajemnych (XVII–XIX w.)*, red. I. Janicka, A. Kołodziejczyk, Olsztyn–Gdańsk 2014, s. 138–142.

⁵ Ludwika Potocka (ur. w 1799 r. w Dukli w Galicji, zm. 9 VIII 1850 r. w Wojtkuszkach) – córka Stanisława Szczęsnego Potockiego.

⁶ Szerzej zob. J. Łojek, *Potomkowie Szczęsnego. Dzieje fortuny Potockich z Tulczyna 1799–1921*, Warszawa 1996.

⁷ F. Sulimierski, *Brzostowica*, [w:] SgKP, t. 1, red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, Warszawa 1880, s. 422.

⁸ Szerzej zob. J. Reychman, *Kossakowski Stanisław Szczęsny*, [w:] PSB, t. 14, s. 286–287; M. Klempert, op. cit., s. 142–144.

Aleksandra urodziła się 21 października 1811 roku w rodzinie Jana Karola Franciszka de Laval de la Loubrierie⁹ i Aleksandry Kozickiej¹⁰. Jan Karol był emigrantem francuskim, który przybył do Petersburga w 1795 roku i tam na jednym z salonów arystokratycznych poznał przyszłą żonę¹¹. Ślub młodej pary odbył się 20 lutego 1799 roku. Rodzice Kozickiej ofiarowali córce ogromny posąg, w skład którego wchodziły: posiadłość w okolicach jeziora Ładoga, kopalnie miedzi w Archangielskim zawodzie, wszelkie dochody z tych kopalń i innych otrzymanych dóbr oraz ogromny posąg wynoszący 10 mln rubli¹². Milionowe dochody oraz pozycja rodziców Aleksandry pozwoliły Lavalom na wybudowanie sobie nowego pałacu w Petersburgu usytuowanego obok Senatu przy Nabrzeżu Angielskim¹³. Z małżeństwa Jana Karola i Aleksandry urodziły się cztery córki: Katarzyna¹⁴, Zènaïde¹⁵, Zofia¹⁶ i Aleksandra¹⁷.

Przyszła pani Kossakowska poznała Stanisława Szczęsnego w 1827 roku na dworze Mikołaja I, gdzie hrabia po powrocie z Rzymu przedstawiał ks. Piotrowi Wołkońskiemu sprawozdanie z odzyskania kościoła świętego Stanisława, sprzedanego podczas rewolucji francuskiej¹⁸.

⁹ Jan Karol Franciszek de Laval de la Loubreire (ur. 4 X 1761 r. w Marsylii, zm. 20 IV 1846 r. w Petersburgu) – syn Jeana Raymonda Lavala i Jeanne Madeleine Fesquet. Na dworze w Petersburgu pełnił funkcję rzeczywistego tajnego radcy dworu oraz wielkiego urzędnika dworu cesarskiego. Zob. B. de Tredern, *Les Passeurs de la Volga au temps de Pierre le Grand, et leurs descendants*, t. 1, Aix-en-Provence 2014, s. 73–74; „Kurier Warszawski”, 1850, nr 328, s. 1745.

¹⁰ Aleksandra Kozicka (ur. 30 III 1772 r. w Simbirsku, zm. 17 XI 1850 r. Petersburgu) – córka Grigorija Kozickiego i Katarzyny Miastnikow. Dziedziczka ogromnych majątności w Cesarstwie Rosyjskim. Zob. ibidem, s. 29; Z. Kossakowska-Szanajca, *Zapiski dla wnuków*, Warszawa 2009, s. 28.

¹¹ Ibidem, s. 29.

¹² B. de Tredern, op. cit., s. 32–33.

¹³ Z. Kossakowska-Szanajca, op. cit., s. 30.

¹⁴ Katarzyna Kozicka – żona księcia Sergiusza Trubeckiego.

¹⁵ Zènaïde Kozicka – żona hrabiego Ludwika Lebzelterm.

¹⁶ Zofia Kozicka – żona hrabiego Aleksandra Borcha.

¹⁷ B. de Tredern, op. cit., s. 76.

¹⁸ Archiwum Rodzinne Kossakowskich [dalej: ARK], Linia Nidocka [dalej: LN], Z materiałów do pamiętnika Stanisława Szczęsnego Kossakowskiego, k. 16; Notatki dla pamięci Stanisława Szczęsnego hr. Kossakowskiego przez tegoż dyktowane synowi Stanisławowi Kazimierzowi, k. 5.

Ślub Stanisława i Aleksandry odbył się 23 sierpnia 1829 roku¹⁹ w Petersburgu²⁰, po którym hrabiostwo Kossakowscy opuścili Rosję i powrócili do Warszawy. Czasami odwiedzali rodzinne Wojtkuszki²¹ na Litwie²².

W 1850 roku w Petersburgu zmarła Aleksandra Kozicka hrabina de Laval, matka Aleksandry hrabiny Kossakowskiej, pozostawiając ogromną fortunę oddziedziczoną po rodzicach oraz mężu. W 1851 roku w stolicy cesarstwa rosyjskiego zebrały się córki Lavalów²³ w celu dopełnienia działań majątkowych. Aleksandrze de Laval hrabinie Kossakowskiej przypadły: dobra Czedadjewka w penzeńskiej guberni, w powiecie goradiszczyńskim, dobra Papuza w simbirskiej guberni, w powiecie korsuńskim, oraz w guberni oremburskiej: w powiecie sterlitomackim: „archangielski zawod” (w tym kopalnie miedzi) i armyksrańską część, w powiecie wierchni uralski: fuzyrską daczę, a w powiecie oremburskim: martinowski sutor²⁴. Ponadto Aleksandra otrzymała:

Szafiry	6 000
4 szpilki z diamentami 3 kamienie na szpilkę	1 200
1 brosza z dwoma perłami	925
Kolczyki z perłami w kształcie gruszek	500
1 diamentowy bukiet	1 600
Szpilki i różne drobiazgi	410 ²⁵ .

Łączna wartość biżuterii otrzymanej przez Aleksandrę wynosiła 10 635 rubli. Ponadto siostry podzieliły między siebie petersburską galerię obrazów zebraną przez Lavalów i umieszczoną w ich pałacu. W księdze hipotecznej pałacu przy Nowym Świecie 19 zachował się spis galerii warszawskiej Kossakowskich.

¹⁹ Do tej pory podawana przeze mnie data ślubu 4 września 1828 roku zamieszczona w notatkach Stanisława Kazimierza Kossakowskiego była błędna. Zob. Litewska Biblioteka Narodowa w Wilnie [dalej: LBN], Archiwum Kossakowskich [dalej: AK], F99-32, Rocznicy urodzin, małżeństw, śmierci i imienin, k. 2. Właściwa data 23 sierpnia 1829 roku widnieje w materiałach poświęconych życiu Stanisława Szczęsnego Kossakowskiego.

²⁰ ARK, LN, Notatki dla pamięci Stanisława Szczęsnego hr. Kossakowskiego, k. 4.

²¹ J. Krzywicki, *Wojtkuszki*, [w:] *SgKP*, t. 13, red. B. Chlebowski, Warszawa 1893, s. 767–768.

²² ARK, LN Notatki dla pamięci Stanisława Szczęsnego hr. Kossakowskiego, k. 5–6.

²³ Nie była obecna najstarsza córka Lavalów – Katarzyna księżna Trubecka. Po powstaniu dekabrystów w Petersburgu księcia Trubeckiego skazano na dożywotnie zesłanie na Syberię. Jego los, w 1826 r., podzieliła również Katarzyna.

²⁴ LBN, AK, F99–25, Ogólna wiadomość dóbr Wielko Rosyjskich i Pałacu Warszawskiego JW Hrabini Alexandry z Hr. de Laval Hrabini Kossakowskiej w roku 1866 po uregulowaniu tych dóbr sformowana przez Hr. Stan. Kaz. Kossakowskiego i Sekr. Stefana Perkina.

²⁵ Cyt. za B. de Tredern, op. cit., t. 2, s. 191.

Dokument ten jednak nie wyszczególniał, które obrazy zostały przywiezione z Petersburga, jednak Béatrice de Tredern uważa, że były to następujące pozycje:

Nº 3 Obraz Gerardo della Notte Zaparcie się So Piotra	3 000
Nº 4 Pejzaż Grefier (: figury Teniersa :) widok miasta i żniwiarzy	1 500
Nº 7 Pejzażyk Rembrandta Ruiny z obeliskiem	200
Nº 9 Obraz Vandycka – Królewicz angielski z żoną	2 000
Nº 10 Pejzaż Hobema	500
Nº 11 Pejzaż Hobema	500
Nº 12 Pejzaż Szkoły francuskiej	100
Nº 13 Obraz Tiepolo Chrystus w Ogrójcu	150
Nº 15 Pejzaż szkoły francuskiej	100
Nº 17 Obraz Parmegianino, śmierć So Józefa	200
Nº 18 Obrazek Peter Nef – wewnątrz kościoła	100
No 19 Obrazek Peter Nef – wewnątrz kościoła	100
No 24 Sz. Ruisdaala pejzaż	100
No 25 Terburg zabawy	150
No 26 Szkoły neapolitańskiej (: Solimène :) morderstwo	150
No 27 Ruisdaal pejzaż [fig. 2?]	1 000
No 28 Józef Vernet pejzaż marynarski	1 000
No 32 Carlo Dolci Jan Chrzciciel [fig. 3]	1 500
No 34 Szkoły flamandzkiej (: Moderne :) Sty Piotr i Paweł	200
No 35 Ruisdaal pejzaż [fig. 2?]	1 000
No 37 N.N. pejzaż nowoczesny zima	100
No 38 Karach męczeństwo	300
No 41 Boilly kobieta w oknie siedząca	300
No 46 Julio Romano kobieta ze skrzypcami	500
No 51 Guercizino – widzenie Maryi Magdaleny [fig. 4]	600
Nº 54 Bassano Sa familia	500
Nº 56 Rembrandt cień Samuela	300
Nº 59 Guidoreni ścięcie So Rocha	400
Nº 64 Guidoreni Magdalena	500
Nº 65 Poelemburg Parys	400
Nº 67 Hobem pejzaż	1 000
Nº 69 Teniers Dawid ojciec uczta	500
Nº 82 Rubens portret	300
Nº 85 Canaletto widok Drezna [fig. 5]	300 ²⁶ .

²⁶ Archiwum Państwowe m.st. Warszawa. Oddział w Pułtusk [dalej: APW. OP], sygn. 1891, Księga hipoteczna pałacu przy Nowym Świecie 19 [dalej: KhpNŚ19], posesja 1265A, Specyfikacja obrazów do Tajnego Radcy Stanisława hrabiego Kossakowskiego i małżonki jego Alexandry z hrabiów de Laval hrabiny Kossakowskiej należących, k. 245–247; B. de Tredern, op. cit., t. 2, s. 192.

Obrazy otrzymane w spadku po Lavalach wyceniono na 19 650 rubli. Należy zaznaczyć, iż wyceny dokonano dopiero w 1965 roku przez dyrektora honorowego Muzeum Sztuk Pięknych – Justyniana Karnickiego. Według Tadeusza S. Jaroszewskiego, gdyby atrybucja wykonana przez Karnickiego była prawidłowa, „byłaby to jedna z lepszych galerii prywatnych w Polsce”²⁷.

Otrzymany spadek oraz pokaźne dochody z rosyjskich majątności pozwoliły Aleksandrze zakupić w 1853 roku pałac w Warszawie przy ul. Nowy Świat 19. Pałac oraz przylegający park hrabina nabyła za kwotę 56 732 rubli srebrnych i 1 ½ kopiejki²⁸. Pięć lat po zakupie nieruchomości Kossakowscy przystąpili do gruntownej przebudowy pałacu, głównie I piętra²⁹, oraz zmiany elewacji głównej³⁰. 30 października/11 listopada 1858 roku po raz pierwszy opisano pałac i jego zawartość razem z połączoną galerią Lavalów i Kossakowskich. Cały pałac z przyległymi terenami wyceniono na 131 508 rubli srebrnych i 67½ kopiejki³¹. W przeciągu pięciu lat wartość posiadłości wzrosła praktycznie dwukrotnie.

Uzyskiwane dochody z warszawskiego pałacu³² oraz rosyjskich majątności pozwoliły hrabinie Kossakowskiej na wystawne życie w Warszawie oraz w Wojtkuszkach. W warszawskim pałacu Aleksandra gościła znamienite osobistości, m.in. cara rosyjskiego Aleksandra II, Otto Bismarcka oraz przedstawiciele znaczących rodów arystokratycznych.

Aleksandra zmarła w Warszawie 9/21 czerwca 1886 roku. Jedna z gazet przedstawiająca osobę hrabiny Kossakowskiej napisała:

Aleksandra z Lavalów hr. Stanisławowa Kossakowska zmarła w Warszawie d. 21 b. m. Choć obcego pochodzenia, pani ta była wzorem polskiej gościnności i umiała zamienić dom, któremu przewodniczyła, na instancję towarzyską, wielkiej społecznej doniożności. Z jakiegokolwiek strony kraju przybywano do stolicy, pierwsze otwierały się te podwoje, a wszyscy zachować musieli wdzięczne wspomnienie tego wyjątkowego

²⁷ T. S. Jaroszewski, *Kilka słów o Galerii Kossakowskich*, [w:] *Ars Auro Prior. Studia Ioanni Białostocki sexagenario dicata*, Warszawa 1981, s. 701.

²⁸ APW. OP, KhpNŚ19, sygn. 1891, posesja 1265A, Akt nabycia pałacu warszawskiego od Władysława Pusłowskiego przez Aleksandrę de Laval hrabinę Kossakowską, k. 71–78.

²⁹ T. S. Jaroszewski, *Pałac Kossakowskich*, Warszawa 1977, s. 24.

³⁰ W zbiorach Archiwum Głównego Akt Dawnych znajduje się projekt przebudowy pałacu Kossakowskich. Zob. Archiwum Główne Akt Dawnych, Zbiór planów po Henryku i Leandrze Marconich, inw. 414, sygn. 574–19, Projekt przerobienia posesysi No 1264.5.6.

³¹ APW. OP, KhpNŚ19, sygn. 1891, posesja 1265A, Szacunek Hypoteczny possessyi No 126 4/5 A w Warszawie przy Ulicy Nowy Świat własność Jaśnie Wielmożnej Alexandry z Lawalów Hrabiny Kossakowskiej, k. 100–109.

³² Dla przykładu, pałac Kossakowskich w 1866 r. przyniósł czystego dochodu 4621 rubli srebrnych i 49 kopiejek. Zob. LBN, AK, F99–25, Ogólna wiadomość dóbr Wielko Rosyjskich i Pałacu Warszawskiego.

ogniska z cechą wysoce europejską, a gruntem rodzimym, oraz wspomnienie postaci wieliej pani, która światowość umiała połączyć z wyjątkową wiernością w przyjaźni, ujmującą serdecznością, z zrozumieniem potrzeb społeczeństwa i tych zadań, jakie w sferze towarzyskiej w najtrudniejszych nawet warunkach kraju przypada domom przewodniczące zajmującym stanowisko³³.

Hrabina pozostawiła po sobie ogromny spadek, który ostatecznie został podzielony na trzech spadkobierców: syna – Stanisława Kazimierza Kossakowskiego oraz dwie córki: Aleksandrę z hr. Kossakowskich hrabinę Broel-Platerową i Katarzynę z hr. Kossakowskich Łempicką.

Zaprezentowany poniżej dokument rodzinnego działu po śmierci Aleksandry z Lavalów hrabiny Kossakowskiej do 1908 roku znajdował się w rodzinnym majątku Kossakowskich w Wojtkuszkach, po czym trafił do Nidok, majątku Michała Stanisława, wnuka Kossakowskiej. Po I wojnie światowej dokument ten trafił do Kowna, a następnie do Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego, gdzie przechowywany jest obecnie w zbiorze Michała Stanisława Kossakowskiego pod numerem F1-F637. Dokument liczy sześć kart, do którego dołączono również: odręczne zapisy Aleksandry hr. Broel Plater dotyczące jej części spadku, bilans sukcesji po hrabinie Laval oraz rachunki pieniędzy odebranych i wydanych po śmierci hrabiny Kossakowskiej.

W niniejszym tekście źródłowym dokonano niezbędnej korekty językowej, stylistycznej oraz interpunkcyjnej. Poprawiono również wszelkie błędy ortograficzne. Ujednolicono i zmieniono zapis nazwiska hrabiny Kossakowskiej z Laval na Laval. Uporządkowano również zapis skrótów np.: ś.p. na śp. oraz wszelkich dat np. siedmset na siedemset, ośmset na osiemset. Wszelkich zmian dokonano według zasad edycji materiałów źródłowych z drugiej połowy XIX i XX wieku.

---

³³ *Nekrolog Aleksandry z Lavalów hrabiny Kossakowskiej*, „Czas”, 1886, nr 39, s. 8.

Układ Rodziny z dnia 18/30 Czerwca 1886 R.
 pomiędzy
Panią Katarzyną Łempicką, Alexandrą Hr. Plater i
Stanisławem Hr. Kossakowskim regulujący wzajemne stosunki
co do dochodów z majątku pozostałego po Matce ich
śp. Alexandrze z Hr. Lavalów Hr. Kossakowskiej
 i
Uregulowanie sukcesji

Działo się w Warszawie w Pałacu Hrabiów Kossakowskich N° 1265^A dnia osiemnastego (trzydziestego) Czerwca tysiąc osiemset osiemdziesiątego szóstego roku. Pomiędzy

- 1) Katarzyną z Hrabiów Kossakowskich, Stanisława Łempickiego³⁴ małżonka w asystencji i za upoważnieniem tegoż męża swego działająca wraz z nim w dobrach Planta guberni radomskiej, powiecie opatowskim zamieszkałą.
- 2) Alexandra z Hrabiów Kossakowskich po Zygmuncie Hrabim Broel Plater³⁵ pozostałą wdową w dobrach Pustynia guberni witebskiej, powiecie drysieńskim zamieszkałą.
- 3) Stanisławem Kazimierzem Hrabią Kossakowskim w pałacu własnym w Warszawie N° 1265^A zamieszkałym
wszystkimi zamieszkania prawne w podanych przez siebie mieszkaniach rzeczywistych obierającymi jako jedynymi i wyłącznymi spadkobiercami zmarłej w dniu 9/21 Czerwca 1886 r. w Warszawie świętej pamięci matki swej Alexandry z Hrabiów Lavalów po śp. Stanisławie Hrabim Kossakowskim pozostałej wdowy, zawartym został w dniu dzisiejszym niniejszy układ stanowczy i ostateczny akt działowy zastępujący:

Artykuł pierwszy

Katarzyna Łempicka oświadcza, że miała sobie zapewnioną aktem przedślubnym, czyli intercyzą i innymi dokumentami, sumnę posagową rubli sto dwadzieścia tysięcy, a nadto powierzyła matce swej śp. Alexandrze Hrabinie Kossakowskiej kapitału własnego rubli trzy tysiące siedemset pięćdziesiąt, na poczet których odebrała za życia matki różnymi czasy rubli sześćdziesiąt tysięcy; należy się jej więc ze spadku po matce rubli sześćdziesiąt trzy tysiące siedemset pięćdziesiąt, a nadto tytułem zaległych procentów około rubli dwudziestu pięciu tysięcy, czyli łącznie rubli osiemdziesiąt osiem tysięcy siedemset pięćdziesiąt.

Artykuł drugi

Alexandra Hrabina Plater oświadcza, że intercyzą przedślubną i innymi dokumentami miała sobie zapewnioną sumnę posagową rubli sto dziesięć tysięcy, nadto złożyła u matki kapitał własny rubli pięć tysięcy. Z tych więc powodów należy się jej w kapitale razem rubli sto piętnaście tysięcy. Ponieważ zaś odebrała na poczet tej summy różnymi czasy za życia matki rubli

³⁴ Stanisław Łempicki – syn Ludwika Anastazego Stanisława Łempickiego i Konstancji Sołtyk.

³⁵ Zygmunt Broel-Plater – syn Ludwika hr. Plater z Broelu i Marii Brzostowskiej.

czterdzieści tysięcy, przeto należy się jej ze spadku po matce w kapitale rubli siedemdziesiąt pięć tysięcy, do której summy dołączywszy zaległy procent w ilości rubli osiemnaście tysięcy należy się jej ogółem summa rubli dziewięćdziesiąt trzy tysiące.

Artykuł trzeci

Spadek po śp. Alexandrze z Hrabiów Lavalów Hrabinie Kossakowskiej składa się z majątku nieruchomego obejmującego 1° Archangielski Zawód w ufimskiej i oremburskiej guberni powiatach sterlitomackim, oremburskim i wierchiuralskim zawierający 52 820 dziesięcin i stepów do 40 000 dziesięcin; 2° dobra Czedajewka w guberni penzeńskiej powiecie gorodyjskim 3 459½ dziesięcin; 3° dobra Papuza w guberni simbirskiej powiecie korsuńskim 4 403½ dziesięcin; 4° Nieruchomość w Warszawie N° 1265^A, hipotecznie już uregulowany za życia matki na imię Hrabiego Stanisława Kazimierza Kossakowskiego³⁶.

Wzwyż wyszczególnionego majątku nieruchomego do spadku należącego, Katarzyna Łempicka i Alexandra Hrabina Platerowa oświadczają: że będąc obie bezdzietnymi i uznając za właściwe, aby dobra do spadku należące przy ich bracie i jego dzieciach pozostały nie tylko że się zrzekają wszelkiego udziału w tymże majątku nieruchomym składającym się jak już wzwyż rzeczono z Archangielskiego Zawodu, dóbr Czedajewka i Papuza oraz nieruchomości w Warszawie N° 1265^A, ale nadto umarzają raz na zawsze, Katarzyna Łempicka summę rubli osiemdziesiąt pięć tysięcy z należnych jej jak wyżej w art. 1 rzeczono Rs. 88 750, Alexandra Hrabina Plater zaś summę rubli sześćdziesiąt osiem tysięcy z należnych jej rubli 93 000 i prawa dochodzenia rzeczonych umorzonych sum raz na zawsze zrzekają się, zachowując sobie jedynie prawo własności: Katarzyna Łempicka summy Rs. 3 750, Alexandra Hr. Plater zaś summy Rs. 25 000.

Artykuł czwarty

Stanisław Hr. Kossakowski summy te Rs. 3 750 Łempickiej i Rs. 25 000 Hrabinie Plater za swój dług osobisty przyjmuje i obowiązuje się spłacić Rs. 3 750

³⁶ Przekazanie pałacu nastąpiło w 1865 r.

Łempickiej w przeciągu lat pięciu od daty podpisania niniejszego aktu, rubli zaś 25 000 po śmierci Alexandry Hr. Plater jej spadkobiercom lub testamentowym legatariuszom. Do czasu zaś spłacenia rzeczonych sum kapitałnych Rs. 3 700 i Rs. 25 000 Hr. Kossakowski obowiązuje się opłacać wierzycielkom swoim procent w stosunku pięciu od sta rocznie, a nadto akceptując powyższe zrzeczenie się siostr swoich ich udziałów spadkowych i umorzenie przez Katarzynę Łempicką należnych jej rubli 85 000, przeto Hr. Plater zaś summy rubli 68 000, obowiązuje się wypłacić każdej z nich corocznie z dołu jedną czwartą część czystego dochodu osiągniętego z czystej masy spadkowej po śp. Alexandrze Hr. Kossakowskiej pozostalej, czyli z majątku pozostalego po potrąceniu wszelkich pasywów takowy obciążających; do składu tych pasywów mają być zaliczone summy Rs. 3 750, Katarzynie Łempickiej, oraz rubli 25 000 Alexandrze Platerowej przyznane. Za dochód zaś czysty ma być poczytanym dochód po otrąceniu wszelkich podatków, ciężarów procentowych i innych rocznych, tudzież kosztów administracji i prawnych. Nadmieniam się nadto, że dochód z Nieruchomości N° 1265^A, do podziału podlegać nie będzie jako też, że w razie sprzedaży którychkolwiek dóbr do spadku należących w części lub całości za czysty dochód będzie uważanym procent w stosunku pięć od sta od summy szacunkowej pozostalej po potrąceniu wszelkich ciężarów sprzedane dobra obciążających, kosztów sprzedaży, opłat stemplowych i hipotecznych i innych kosztów prawnych i wynagrodzenia osobom pośredniczącym w sprzedaży. Opłaty zaś spadkowe i inne koszta dotyczące li uregulowania spadku na imię i rzecz Stanisława Hr. Kossakowskiego stanowią jego wyłączny ciężar i z masy spadkowej ani z dochodów potrąconymi być nie mogą. Nareszcie Hr. Kossakowski zrzeka się jak najwyraźniej prawa żądania od Katarzyny Łempickiej i Alexandry Hr. Platerowej kiedykolwiek komportacji sum Rs. 60 000 i 40 000, przez nich za życia matki otrzymanych, i przyznaje, że summy te stanowią nieodwołalnie bezwarunkową i nieograniczoną ich własność, którą one tak za życia jak i przez testament według swej woli rozporządzać są władne. O ile by w tym względzie okazała się potrzeba zeznawania jakichkolwiek aktów urzędowych, Hr. Kossakowski przyjmuje obowiązek uczynienia tego.

Artykuł piąty

Katarzyna Łempicka i Alexandra Hrabina Plater akceptują powyższe zobowiązania brata swego Stanisława Hr. Kossakowskiego i przyjmują je za zupełny

ekwiwalent zrzeczenia się swego do praw spadkowych po matce i umorzenia sum Rs. 85 000 i Rs. 68 000 według art. 3^{go}, uznają się być w zupełności zaspokojone, nie zachowując sobie żadnych zgoła pretensji do spadku, wszelkie zaś akta potrzebne do przepisania i zatwierdzenia praw własności dóbr Archangielski Zawod i Papuza na Stanisława Hr. Kossakowskiego zobowiązują się na każde jego żądanie dopełnić.

Umowa niniejsza w trzech jednobrzmiących egzemplarzach spisana i przez strony podpisaną została.

Stanisław Hrabia Kossakowski
Katarzyna z Hr. Kossakowskich Łempicka
et
Stanisław Łempicki
Aleksandra z Hr. Kossakowskich Hrabina
Broel Platerowa

*Władysław Łempicki*³⁷ (jako świadek)

Władysław Łubieński (jako świadek)

Artykuł dodatkowy

Po przejrzaniu rachunków pozostałych po śp. Alexandrze z Hr. Lavalów Hrabinie Kossakowskiej, Stanisław Hrabia Kossakowski, Katarzyna Łempicka i Alexandra Hrabina Plater, mając na uwadze, że dochód Archangielskiego Zawodu jako pochodzący z fabryki niemożliwy jest do oznaczenia z góry, a dobra Czedajewska i Papuza czynią plus minus dochodu około 15 800 Rs. rocznie, wiadome zaś rozchody są następujące: wydatki administracyjne około 400 rs., pensja Administratora 600 rs., asekuracja 216 rs., straż leśna 444 rs., podatki 1 325 rs., % Towarzystwa Kredytowego 2 400 rs., % Petersburskiemu Prijutowi 600 rs., % pani Pawłowskiej (Sponek) 50 rs., % pannie Brunów 36 rs., % pannie Rożańskiej 60 rs., % Hr. Małachowskiej 120 rs., od summy 3 750 Katarzynie Łempickiej 187 rs. 50 kop. i % od summy 25 000 rs. Hr. Platerowej 1 250 rs., czyli ogół rocznych ciężarów wiadomych wynosi 7 688 rs. 50 kop, a zatem wiadomy czysty dochód roczny 8 080 rs., postanowili przyjąć

³⁷ Władysław Łempicki – syn Ignacego Łempickiego i Marii z hr. Tyszkiewiczów. Mąż Aleksandry Katarzyny hrabiny Kossakowskiej.

za minimum czystego dochodu rocznego do podziału 8 000 rs. (osiem tysięcy rubli) czyli po 2 000 rs. (dwa tysiące rubli) na Panią Katarzynę i Alexandrę Hr. Platerową.

Warszawa d. 20 Czerwca (2 Lipca) 1866 roku

Stanisław Hrabia Kossakowski
Czytałam Katarzyna z Hr. Kossakowskich Łempicka
Czytałam Aleksandra z Hr. Kossakowskich
Hrabina Broel Platerowa
St. Łempicki

Władysław Łempicki (jako świadek)
Władysław Łubieński (jako świadek)
Włodzimierz Chrapowicki³⁸ (jako świadek)

Dnia 10 Grudnia 1889 r. za kwitem pod N° 749 zapłacone Pani Katarzynie Hr. Kossakowskich Stanisławowej Łempickiej kapitałów Rs. 3 750 zgodnie z art. 4 niniejszej umowy.

Dnia 5 Sierpnia 1890 r. za kwitem pod N 875 zapłacono Hr. Aleksandrze Plater, urodzonej hr. Kossakowskiej a Rs. 25 000 wymienionych w 4 art. niniejszej umowy. Rs. 5 000 pięć tysięcy. Pozostałe zaś Rs. 20 000 (dwadzieścia tysięcy rubli) przekazuję synowicy mojej Marii z Hr. Kossakowskich Generałowej Chrapowickiej³⁹ i upraszam mego brata po mojej śmierci kapitał ten jej wypłacić, procenta zaś 5% od sta zachowuję sobie do końca mego życia. Podpisano Aleksandra z Hr. Kossakowskich Hrabina Broel Platerowa. Wojtkuszki dnia 5/17 Sierpnia 1894 roku.

5/17 Sierpnia 1896⁸⁰ roku skończyłam takim sposobem, że prócz tego co mnie dotychczas płać i będzie płać do końca życia mego, licząc mniej zapis dla Chrapowickiej (owe 20 000 tysięcy wyrażone w dawniejszym dokumencie) z powodu sprzedaży kopalni, brat mniej obowiązuję się zapłacić po mojej śmierci, lub jej wyjściu za mąż Aleksandrze St. Clair rubli srebrem 15 000, wyraźnie piętnaście tysięcy rs. z procentem do czasu spłaty tej summy po 5 (pięć) od sta biorąc, takowy procent od daty pierwszego Lipca 1894 roku. A po sprzedaży Inzyrskiej Daczy brat mój jako część na mnie przypadającą

³⁸ Włodzimierz Chrapowicki – syn Kazimierza Chrapowickiego i Adeli Ciechanowieckiej. Mąż Marii hrabiny Kossakowskiej.

³⁹ Maria z hrabiów Kossakowskich Chrapowicka – córka Stanisława Kazimierza Kossakowskiego i jego pierwszej żony Aleksandry Karoliny z hrabiów Chodkiewiczów.

wypłaci (2 000) dwa tysiące rs. Amelii z Lipińskich Antoniowej Ilnickiej w moim imieniu i tym układem kończąc a moim bratem wszelkie obrachunki spadkowe po śp. mojej Matce. Podpisano: Aleksandra z Kossakowskich Broel Platerowa. Stanisław Kossakowski. Jako świadek J. Kossakowski. Z wdzięcznością powyższą darowiznę przyjmują: Aleksandra Bower Saint Clair. Z wdzięcznością wielką łaskawy dar przyjmuję: Amelia z Lipińskich Antoniowa Ilnicka.

Zgodność powyższych nadpisów i układów z oryginałem stwierdzam
Stanisław Hrabia Kossakowski.

Tabela 1. Bilans sukcesji po Śp. Hr. Alex. z Lavalów Kossakowskiej

	Aktywa		Pasywa	
Majątek Czedajewka i Papuza	259,000	„	„	„
Archangielski zawód	205,500	„	„	„
Pałac N ^o 1265 ^a w Warszawie	120,000	„	„	„
część galerii obrazów	9,000	„		
Precjoza	4,000	„		
Srebro	3,500	19,500		
Meble	3,000	„		
		„		
3, obligi Śp. Hr. Stanisława Męża na fortunie Hr. Stanisława syna	43,000	„	„	„
Gotówka znaleziona w kasie	2,981	„	„	„
Sochranna kaza na zawód	„	„	93,000	„
Tw. kredyt. na Czedajewc. i Papuza	„	„	26,500	„
„ „ Miejskie na pałacu warsz.	„	„	19,750	„
Prywatne ciężary na zawodzie	„	„	16,000	„
Petersburski Lavalowski Pryjut	„	„	9,000	„
Pani Pawłowska Sponek	„	„	800	„
Pannie Baronównie Brunow	„	„	600	„
„ Lud. Różańskiej	„	„	900	„
Panu Mieczysławowi Epsteinowi	„	„	935	„
Hr. Hortensji Małachowskiej	„	„	2,000	„
Córce z układu Hr. Platerowej	„	„	25,000	„
„ „ Katarzyny Łempickiej	„	„	3,750	„
Saldo czystej sukcesji	„	„	451,746	„
Bilans	649,981	„	649,981	„

Warszawa, 1/13 lipca 1886.

